

**TÜRKİYE
DİYANET VAKFI**
TURKIYE DIYANET FOUNDATION
وقف الديانة التركي

02-03 Ekim 2017

GAZETE KUPÜRLERİ
TIKLAYINIZ

İNTERNET SAYFALARI
TIKLAYINIZ

**TÜRKİYE
DİYANET VAKFI**
TÜRKİYE DİYANET FOUNDATION
وقف الديانة التركي

GAZETE KUPÜRLERİ

Doç. Dr. Fethi Güngör

Hicret fikhini çağımıza doğru uyarlayabilmek

1439. hicri yıla girdiğimiz şu günlerde milyonlarca insanın inançları sebebiyle enva-i çeşit zulme maruz kalarak muhacir konumuna düşmüş olması habisiyle, Mekke'den Medine'ye hicretin fihri/sosyal boyutlarını -Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi'nde yer alan bilgileri esas alarak- yeniden hatırlamakta yarar görüyoruz.

HİCRET: İNANÇ VE DEĞERLERİ UĞRUNA YURDUNU DEĞİŞTİRMEK

"Hicret'in tarihi, içtimai ve iktisadi yönden olduğu gibi dinî, siyasi ve hukukî yönden de birtakım sonuçları olmuştur. **Müslümanlar**, hicretle birlikte Mekke müşriklerinin zulüm ve baskısından kurtularak Medine'yi yurt edinince İslâm'a yeni girenlerin de gerek zulüm ve baskıya **mâruz kalmadan** yaşamaları, gerekse yeni kurulan İslâm toplumuna destek olmaları ve İslâm esaslarını öğrenme imkânına kavuşmaları bakımından onlara katılmaları büyük önem arz ediyordu. Bundan dolayı Medine'ye hicret, dinî bir **vecibe** olmanın yanında hicret etmeyenlerin ulaşamayacağı bir fazilet de sayılıyordu (s.17/463).

Birçok öyette Allah yolunda hicretin önem ve faziletine işaret edilmiş, kişinin **hayatını ve inançını korumak** için vatanını terk ederek başka bir yere göçmesi sebebiyle karşılaşılabilecek zorluklara katlanmaması bakımından da İslâm'a bağlılığın göstergesi sayılmıştır.

Medine'ye hicretle ortaya çıkan en önemli durum şüphesiz **Müslümanlar'ın bir yurt edinmiş olmalarıdır**. Uğradıkları baskıların yüzünden daha önce Habeşistan'a göç eden **Müslümanlar** bu defa ana yurtlarıyla ilgilerini tamamiyle keserek Medine'ye hicret etmişlerdi. Hicretten önce siyasi bir organizasyona sahip bulunmayan **Müslümanlar**ın siyasi iktidarlarının hâkimiyet ve faaliyet alanı olacak bir yurtları yoktu. Hicretin hemen ardından ise **devlet** kurma imkânına kavuştukları gibi bu devletin hâkimiyet alanını meydana getiren bir **ülkeye** de sahip olmuşlardı. Böylece ilk dâru'lislâm, bazı hadislerde "**dâru'lhicre**" veya "**dâru'l-muhâcirin**" diye de anılan Medine olmuştu. **Mekke** döneminde nazıl olan âyetler daha çok dinin **inanç esaslarıyla** ilgili iken hicretten sonra bağımsız bir devletin kurulumuyla birlikte gerek Kur'an'da gerekse sünnette **Müslümanlar'ın toplumsal** ve milletlerarası **ulusal ilişkilerini** düzenleyen siyasi, hukukî ve iktisadî **esaslar** vazedilmiştir. Bundan dolayı hicret İslâm teşrii bakımından da önemli bir merhale oluşturmaktadır." (s.17/463).

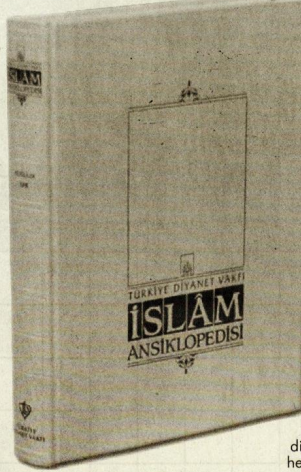
HİCRET FIKHİNİ GÜNÜMÜZE DOĞRU VE DENGELİ UYARLAYABİLMEK

"Kur'an-ı Kerim'de hicretle ilgili hükümleri ve Hz. Peygamber'in (sas) uygulamasını göz önüne alan **Müslüman** hukukçular kendi zamanlarındaki milletlerarası şartlar çerçevesinde, **gayrimüslim** bir toplum içinde İslamiyet'i kabul eden kimselerin veya düşman istilâsına uğrayan İslâm ülkesindeki **Müslümanlar'ın** hicret açısından durumlarını tartışmıştır. "Muhacir, Allah'ın yasakladığı şeylerden uzaklaşan ve onları terk eden kimsedir" (Buhârî, İmân 4, Rîqâq 26; Ebû Dâvûd, Cihâd 2) mealindeki hadisten de anlaşılacağı gibi hicret genel anlamda dinin yasakladığı şeyleri terk etmeyi ifade etmekle birlikte hukukçular hicreti özel olarak "bir yerden başka bir yere göç etme" anlamında kullanmışlardır.

İslamiyet yalnız bir **inanç sistemi** değil aynı zamanda bir **hayat tarzı ve bir dünya görüşü** olduğundan **müslümanlara** İslâmî hüküm ve vecibelerin rahatlıkla yerine getirilebildiği bir ortamda güvenlik içinde yaşamaları büyük önem taşımaktadır. Yukarıda zikredilen âyetler yanında Hz. Peygamber'in, "Müşrikler arasında ikamet eden **Müslüman'dan** beriyim" (Ebû Dâvûd, Cihâd 105; Tirmizî, Siyer 42) hadisi de **Müslümanlar'ın** baskılara **mâruz** kaldıkları takdirde **gayrimüslimlerle** beraber yaşamalarının yasaklandığını ve hicretin gerekliliğini anlatmaktadır (s.17/464).

İslâm toplumunun dışında yaşayan bir **müslüman** yalnızlık hissine kapılır; bu ise aşâğılık duygusu doğurarak gitgide gayri müslimlerle tabîi olmaya yol açar. Halbuki İslâm dinî **Müslüman'ın** kendini **güçlü, onurlu ve üstün** olarak görmesini, Allah'ın hükümlerininin altında başka herhangi bir hâkimiyeti kabul etmemesini ister. Bundan dolayı dinin gereklerini yerine getirmenin mümkün olmadığı bir yerde ikamet etmek haram kılınmıştır. Ancak dâru'lharpe olup da dinin emirlerini yerine getiremeyenler hicrete imkân bulamadıkları takdirde bu hükümden istisna edilmişlerdir. Dâru'lharpe dinin emirlerini serbestçe yerine getirme hususunda baskıya **mâruz kalmayanların** dâru'lislâma hicret etmeleri ise farz değil müstehaptır. Bunlara yine de hicretin tavsiye edilmesi, **Müslümanlar'ın** ilke olarak İslâm toplumunda yaşamalarının içtimai ve siyasi yönden gerekli görülmesi ve yabancı bir toplumda kendi inançlarını paylaşmayanlarla birlikte yaşamalarının muhtemel olumsuzlukları sebebiyledir. Özellikle Endülüs'te yaşanan tarihî tecrübenin etkisiyle Mâlikî âlimleri genel olarak küfrün hâkimiyeti altında yaşamamanın hiçbir zaman câiz olmadığını, mutlaka hicret edilmesi gerektiğini söylerler. Ancak bazı âlimler kâfirlerin hıdayetine vesile olmak amacıyla dâru'lharpe kalmayı meşru görmüşlerdir." (s.17/465).

"Hicret kavramı, klasik dönem cihad ve ülke kavramları çerçevesinde kazandığı dinî-siyasî anlamıyla, bütün Ortaçağ boyunca İslâm hâkimiyetinin zayıfladığı yerlerde ve dönemlerde olduğu gibi İslâm dünyasının Batı karşısında gerilemeye başladığı son birkaç yüzyıl boyunca da birçok dinî-siyasî hareketin mahallî ve milletlerarası güçlere karşı verdiği mücadelede önemli rol oynamıştır.

SÖMÜRGEÇİLERLE MÜCADELEDE HİCRETİN İŞLEVİNİ KAVRAMAK

Hindistan'da Ahmed Şehid'i'n, Nijerya'da Osman b. Fâdi, Futa Tora'da el-Hâc Ömer Tâl, Cezayir'den Emir Abdülkâdir el-Cezâirî, Sudan'da Muhammed Ahmed el-Mehdî'nin, Libya'da I. Dünya Savaşı sırasında Senûsiyye tarikati ve Hindistan'da Hilâfet Hareketi'nin (1920), sömürge güçlerine veya İslâm'a muhalif hareketlere karşı mücadelesinde meşrû göstermek için cihadla birlikte bu kavrama atıfta bulunduğu görülmektedir. Osmanlı Devleti'nin kaybettirdiği topraklardan ve özellikle 1860-1914 yılları arasında Kafkasya ve Balkanlar'dan Anadolu'ya yönelen **Müslüman** göçleri de hicret kavramıyla ifade edilmiş ve göç işlerini düzenlemekle görevli teşkilâtlara İdare-i Umûmiyye-i Muhâcirîn Komisyonu veya Muhâcirîn-i İslâmiyye Komisyonu'na Atışî gibi adlar verilmiştir (s.17/465).

XX. yüzyıl ortalarında Mevdûdî ve Seyyid Kutub gibi dinî liderler ve düşünürler hicret, **müslüman** ulus-devletlerin seküler, kapitalist ve modernist politikalarıyla özdeşleştirdikleri yeni Câhiliyye den uzak dünya şeklinde ideolojik bir anlamda kullandılar. Mısır'da Şukrî Mustafa'nın kurduğu, muhalifleri tarafından daha çok "Cemâat-ü't-tekrîr ve'l-hicre" adıyla anılan Cemâat-ı Müslîmin mensupları, bu Câhiliyye kavramını daha da genişleterek Cemal Abdunnâsir

ve Enver Sedat yönetimindeki Mısır toplumunu İslâm dışı saydılar ve ondan uzak durmanın gerektiğini ileri sürerek Mansûre'de toplumdaki kopuk bir grup oluşturdular (s.17/465).

İslâm tarihinin ilk dönemlerinde hicret kavramı çerçevesinde daha çok **gayrimüslim** bir ülkede **Müslüman** olan kimsenin İslâm ülkesine göç etmesi ele alınırken İslâm hâkimiyetinin zayıflamasına başlamanın üzerine ve özellikle XII. yüzyıldan itibaren doğuda Moğollar'ın, batıda hristiyan devletlerin eline geçen İslâm topraklarındaki **Müslümanlar'ın** durumu da tartışılır olmuş, bu ülkelerden hicret edilip edilemeyeceği veya hangi şartlarda hicret edilmesi gerektiği konusunda çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. (s.17/466).

Gerek Osmanlı Devleti'nin çökmesi üzerine gerek sömürgecilik döneminden sonra oluşan yeni devletler içinde kalan **Müslüman** azınlıklarla bağimsızlığa kavuşamayan **Müslüman** toplumlarının varlığı yanında, İslâm toprakları üzerinde birçok laik veya Batî tesirinde bir düzeni uygulayan ulus-devletlerin meydana geldiği günümüzde farklı bir durum ortaya çıkmıştır. Artık **Müslümanlar**, diledikleri zaman bu ülkelerden herhangi birine yerleşme ve hatta seyahat etme imkânına sahip olmadıkları gibi, **gayrimüslim** bir ülkedeki **müslüman** azınlıkları veya İslamiyet'i yeni kabul eden bir kişi istediği bir **Müslüman** ülkesine serbestçe gitme edeme- mektedir. Ayrıca bu ulus-devletlerin birçokunda hâkim olan siyasi ve hukukî yapı sebebiyle **Müslümanlar** kendi ülkelerinde bile İslâm'a uygun şekilde yaşama konusunda ciddi zorluklara karşı karşıya gelmişlerdir. Modern iletişim araçlarıyla küçülen, Batı'nın kültürel, ekonomik ve askerî hâkimiyeti altında bulunan günümüz dünyasında bütün **Müslümanlar** bir anlamda gayri müslimlerin hâkimiyeti altındaki bir toplum manzarası çizmektedir.

Bu durumda hicret, karşılaşılan güçlükler sebebiyle bir yerden diğerine göç etme yerine Allah'ın emirlerine uyma ve yasaklarından kaçınma şeklinde mânevî boyutla önem kazanmakta, **gayrimüslim** bir ülkede bulunan **Müslüman** azınlıkları yerine göre bağımsızlıklarını elde etmeye veya kendi dinî ve kültürel kimliklerini koruyarak **güven ve barış içinde** yaşayacakları şartları oluşturmaya, **müslüman** ülkelerde bulunmaları da İslâm'ı yaşama konusunda karşılaştıkları zorlukları aşmaya çalışmak sorumluluğu taşımaktadır.

Hicretin esasen maddî boyutuyla da zorluklar karşısında pasif bir kaçış değil İslâm'ı öğrenmek ve yaşamak için **yeni imkânlar aramaya**, yeni şartların oluşmasına zemin hazırlamaya yönelik etkin bir çaba olması onu her iki boyutu bakımından cihad

kavramıyla bütünleştirmektedir." (s.17/466).

BATİ ÜLKELERİNDE MUHACİR OLMANIN ZORLUĞUNA KATLANMAK

"Çalışma, öğrenim ve eğitim amacıyla ve kendi istekleriyle İslâm ülkelerinden Batı ülkelerine göç eden **Müslümanlar'ın** durumu geçmişte benzeri olmayan, dolayısıyla fukaha arasında tartışılmaya yeni bir gelişmedir. Bunun meşrûlaştırılması konusunda bazı araştırmacılar Habeşistan'a hicret modeline atıfta bulunurken bazıları da gerek İslâm'ı tebliğ etmenin, gerekse **Müslüman** toplumların kalkınması için modern bilim ve teknolojinin öğrenilmesinin önemli sebebiyle bu ülkelere gitmenin yalnız mubah değil aynı zamanda gerekli olduğunu ileri sürmektedir.

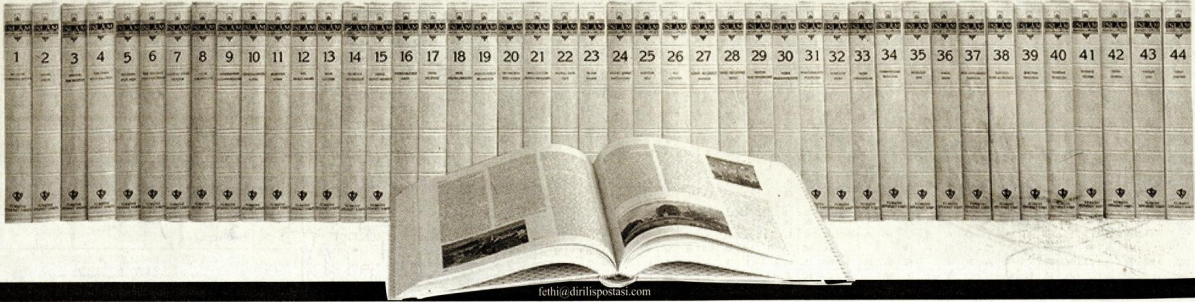
Buna ayrıca ticarî ilişkilerin geliştirilmesi, iş ve çalışma imkânlarının aranması gibi hususlar da eklenmekte ve **gayrimüslim** ülkelere göçün genel olarak **ihtiyaç ve zaruret** prensiplerinden hareketle meşrû sayıldığı görülmektedir. Ayrıca gayri müslim ülkelerden İslâm ülkesine hicretin gerekçesi, **Müslüman** can ve mal güvenliğiyle dinin temel hükümlerini serbestçe yerine getirme imkânının bulunmaması olduğundan geçmiş dönemlerin aksine milletlerarası ilişkilerde barışın hâkim olduğu günümüzde ve özellikle demokratik Batı ülkelerinde dinî tebliğ ve yaşama konusunda şartların birçok **müslüman** ülkeden daha uygun olduğuna da dikkat çekilmektedir.

Ancak Batı demokrasilerinde dinî hürriyetten genellikle ibadet özgürlüğünün anlaşılmaması, buna karşın İslâm'ın sosyal hayatın her alanında prensipler koyması sebebiyle bu ülkelerdeki **Müslümanlar'ın** kendi gerçek dinî ve kültürel kimlikleriyle yaşama imkânları, içinde bulundukları **gayrimüslim** toplumun müsamahasıyla sınırlı kalmakta, çoğulculuğun ve çok kültürlü bir toplum yapısının tarihi tecrübesine sahip olmayan Batı dünyası, **Müslüman** azınlıkların kendi kimliklerini koruyarak yaşamaları konusunda hazırlıksız bulunduğu gibi demokrasiye ve serbest düşünceye rağmen Batı kültürünün tekelci yapısının **Müslümanlar'ı** asimileten vazgeçip geçmeyeceği, onların bu ülkelere daha etkin duruma gelmelerinin ne gibi sonuçlar doğuracağı merak konusudur.

Bununla birlikte milletlerarası ilişkilerde insan haklarıyla ilgili tekliflerin ön plana çıktığı, global ve dinamik bir rekabetin hâkim olduğu zamanımızda **Müslüman** azınlıkların birçok yerde sistemi zorlamasının sonucunda yeni şartlar oluşmakta, fevkalâde durumlar dışında **Müslüman** bir ülkeye hicret yerine **Müslümanlar'ın** bulunduğu yerlerde **güçlenmesine** yönelik politikalar önem kazanmaktadır." (s.17/466).

Diğer birçok kavram gibi 'hicret'i de istismar edip çarpıtlara karşı uyanık kalmak ve bireysel ve toplumsal hayatımızda Allah'ın razı olacağı tutum ve davranışlara hicret edilemek niyazıyla...

Kaynak: Ahmet Özel; **Hicret** maddesi, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi** (TDVIA), Ankara 1998, c.17, s.462-466.

**TÜRKİYE
DİYANET VAKFI**
TÜRKİYE DIYANET FOUNDATION
وقف الديانة التركي

İNTERNET SAYFALARI

İbrahim Kalın'ın İSAM Yayınlarından çıkan eseri: İslam ve Batı

<http://www.dunyabizim.com/kitap/27001/ibrahim-kalinin-penceresinden-islam-ve-bati#GN>

Arakanlı müslümanlara yardım seferberliği

https://www.karamandan.com/Gundem-STKlardan_Arakanli_Muslumanlara_Yardim_Seferberligi-h52593.html

<http://www.karamangundem.com/yerel/stk-lardan-arakanli-muslumanlara-yardim-seferberligi-h284645.html>

<http://www.imaret.com.tr/stk-lardan-arakanli-muslumanlara-yardim-seferberligi/3844/>

<http://www.genckaraman.com/karaman-haber/arakan-agliyor-h3502.html>

<https://www.karamandauyanis.com/stk-lardan-yardim-seferberligi/41137/>

<http://www.karamanhaber.com/haber/yardim-seferberligi-baslatildi-h1774.html>

Alucra'da Aşure Dağıtıldı

<http://www.alucrahaber.com/haber/alucrada-asure-dagitildi-5405.html#GN>

2017 Yılı Camiler ve Din Görevlileri Haftası Başladı

<http://www.cumra26haziran.com/haber-2017-yili-camiler-ve-din-gorevlileri-haftasi-basladi-cami-sehir-ve-medeniyet-4635.html#GN>

2017-2018 burs programları

<http://www.yenisafak.com/burs-veren-kurumlar-hangileri-2017-burs-veren-yerler-h-2799286#GN>